

Примљено 21. 05 2008			
Орг. јед.	Број	Примок	Вредност
1	612-449-4/08		

На основу одлуке број 612-449-4/2008 од 24.04.2008. ~~Наставно-научног већа~~ ~~Машиноског факултета Универзитета у Нишу, одржаног 24.04.2008. године, именован сам~~ за рецензента рукописа под називом

”ЕНЕРГИЈА”

аутора др Драгана Митића, редовног професора Факултета заштите на раду Универзитета у Нишу.

Увидом у достављени рукопис може се констатовати следеће:

Рукописна верзија, достављена на рецензирање заједно са Предговором садржи шеснаест поглавља. Саставни део материјала је и садржај као и предлог насловне стране. Рукопис има 423 стране основног материјала, по једну страну Предговора и предлога насловне стране као и 10 страна садржаја. Текст је богато документован табеларним прегледима, графиконима, фотографијама и основним елементима за прорачуне. Садржи 109 табела и 280 слика, цртежа и фотографија. Литература је дата након важнијих целина или након поглавља уколико су она мањег обима.

Садржај и редослед поглавља је следећи: Предговор, Увод, 1. Појам и врсте енергије, 2. Производња и потрошња енергије и последични ризици, 3. Горива – енергетски извор за конверзију хемијски везане енергије у топлотну, 4. Хидромеханички енергетски потенцијал, 5. Соларна енергија, 6. Биомаса, 7. Енергија ветра, 8. Биогас, 9. Геотермална енергија, 10. Прерађена течна горива добијена из биомасе, 11. Нуклеарна енергија, 12. Обновљиви извори енергије - специфична својства и стање технологија, 13. Когенеративни енергетски системи (кгс), 14. Енергетски биланси и 15. Међународне конвенције и протоколи о заштити животне средине.

Концепт рукописа је тако постављен да се његовим исчитавањем стиче представа о историјском развоју енергетике, особеностима које проистичу из технолошких аспеката коришћења као и еколошким и економским аспектима тренутне и будуће експлоатације природних обновљивих и необновљивих извора енергије.

Из сваког појединачног поглавља (с обзиром да она представљају самосталне целине) омогућен је детаљан увид у енергетску технологију која се у њему обрађује. То је у значајној мери олакшано бројним фотографијама, цртежима, графиконима и дијаграмима.

У првом и другом поглављу (**Појам и врсте енергије и Производња и потрошња енергије и последични ризици**) аутор разматра појам енергије, разноликост дефиниција и успоставља знак једнакости између материје и енергије на бази Ајнштајнове корелације. Тако долази до појма бинарности енергије, закључујући да је то један од најважнијих појмова у науци. Дефинише енергетске ресурсе на Земљи доводећи их у везу са текућим и минулим радом Сунца, даље приказује историјат развоја енергетике и врши процену расположивости енергетских ресурса и даје логичан закључак о неопходности успостављања одрживог развоја енергетике и поштовања минималних норми за очување животне средине.

У поглављу под називом **Горива – енергетски извор за конверзију хемијски везане енергије у топлотну**, дефинише појам гориве материје и горива и критеријуме који треба да задовоље гориви материјал да би постао гориво. Даље дефинише садржај елементарних и техничких анализа горива и приказује основе инжењерских прорачуна потребних количина ваздуха и продуката сагоревања. До краја поглавља приказује основе актуелних технологија сагоревања као и преглед чврстих, течних и гасовитих горива и дрвета као енергента.

Поглавље четири се односи на **хидромеханичку енергију**. Овде је реч о могућностима конверзије овог вида енергије у механичку, односно електричну енергију. Поред техничких решења искоришћења површинских водених токова, приказана су и

решења за коришћење енергије мора и океана. Посебан осврт је учињен на могућности и еколошке аспекте градње мини хидроелектрана. Као посебно вредан прилог треба истаћи на крају поглавља описану процедуру израде пројеката малих хидроелектрана. То је учињено на више месту у материјалу у оквиру одговарајућих поглавља.

Кроз поглавље - **Соларна енергија** су приказана својства сунчевог зрачења и могућности његове конверзије у топлотну и електричну енергију. Зато су овде обрађени типови топлотних пријемника сунчеве енергије. Могућности конверзије сунчевог зрачења у електричну енергију су обрађене кроз фотонапонске конверторе као и кроз могућу градњу соларних електрана коришћењем посредних медијума (воде или других органских течности).

Поглавље о **Биомаси** као енергетском ресурсу се у већој мери ослања на лична истраживања и искуства аутора у овој области. Овде се поред дефинисаних појмова врше и категоризације потенцијала биомаса у Србији. Значајан део овог поглавља је посвећен могућностима добијања прерађених горива на бази (првенствено биобрикета, а затим и генераторског гаса). И овај део поглавља је у потпуности базиран на сопственим искуствима аутора. И овде су на крају поглавља представљени кључни елементи примене пројеката за производњу топлотне енергије из биомасе.

У седмом поглављу се описују могућности коришћења **енергије ветра**. Након објашњења појмова које је неопходно познавати у вези ветра прелази се на практичне могућности коришћења овог вида енергије. Ту су представљене савремене технологије и степен њиховог продора у практичну примену. На крају поглавља су и овде дати кључни елементи примене пројеката ветроелектрана, као водич за евентуалне иницијативе. Такође су описани и хибридни системи, као алтернатива за коришћење у периоду «тишине» ветрова.

Биогас као вид прерађеног течног горива добијеног из биомасе је обрађен у осмом поглављу. Поред појма и топлотне моћи биогаса, ту је описан течни стајњак као сировина за његову производњу, састав и енергија биогаса као и технологије његове производње.

У поглављу - **Геотермална енергија** је обрађен појам и појавност геотермалне енергије. Приказан је глобални топлотни биланс Земље, енергетски потенцијал овог вида енергије као и могућности коришћења геотермалне енергије. Посебна пажња је посвећена топлотним пумпама као подсистемима за експлоатацију геотермалне енергије и примени геотермалне енергије у пољопривреди. На крају поглавља су приказани кључни елементи примене пројеката геотермалних електрана.

У поглављу о **прерађеним течним горивима добијеним из биомасе** се описују могуће технологије за добијање течних биогорива: биодизела, етанола, метанола, пиролизног уља, диметилетра и Fischer–Tropsch дизела. Закључак поглавља се своди на процене перспектива ових течних горива.

Добијање и коришћење **нуклеарне енергије** је описано у поглављу једанаест. Описана је грађа атома, затим су приказани облици дезинтеграције атома, фисиони и фузиони процеси, као и могућности добијања енергије разарањем нуклеуса на рачун јаких сила, нуклеарни реактори, принципи регулације и начин конверзије нуклеарне енергије у друге видове енергије.

У поглављу 12. - **Обновљиви извори енергије - специфична својства и стање технологија** је учињен осврт на зрелост развијених технологија и могућности коришћења природних и обновљивих ресурса. Извршена је и процена места и улоге будућности обновљивих извора енергије.

Поглавље 13. - **Когенеративни енергетски системи** обухвата појам когенерације, објашњење принципа на којима се заснива когенеративност и опис еколошких и економских аспеката когенеративних система. Детаљно су приказане могуће солуције примарних енергената коришћењем природног, депонијског, генераторског јамског и биогаса. На крају поглавља приказан је метод апликације оваквих типова пројеката.

Поглавље четрнаест је посвећено сумирању и приказу енергетских биланса државе, региона, енергетског биланса процеса као и електроенергетског биланса.

Тежња да се Земља заштити од прекомерног и штетног деловања (првенствено енергетике) резултирала је усвојањем међународних конвенција и протокола о заштити животне средине које су приказане у петнаестом поглављу рукописа. Поглавље је сведено на два најважнија и основна документа Кјото протокол и протокол из Монтереала. Описани су циљева који се желе њима постићи, механизми деловања на којима су засновани као и резултати који су до сада постигнути.

Увидом у приложени материјал постаје јасно да је аутор желео њиме првенствено да подигне код читаоца општи ниво техничке културе, али и техно-менаџерских способности у смислу тражења најповољнијег, најекономичнијег и еколошки најоправданијег техничко-технолошког решења за одређени захтев. Такође се закључује да се њиме значајно подиже ниво обавештености и стручне јавности која се баве енергетиком. Након што стекне знање из ове области, читаоц постаје оспособљен да врши неопходне анализе и упоређења као и да извучи одговарајуће закључке. Тако рукопис представља солидну подлогу за едукацију студената, стручњака, еколога као и менаџера из области енергетике.

ЗАКЉУЧАК

Рукопис, са својим саржајем, представља мултидисциплинару основу за студенте који изучавају енергетику са техничко-технолошког, еколошког, економског и менаџерског становишта. С обзиром да тренутно у опусу доступне литературе из ове области на нашем језику не постоји адекватан материјал слободан сам да препоручим да се за рукопис под називом

”ЕНЕРГИЈА”

аутора др Драгана Митића, редовног професора Факултета заштите на раду Универзитета у Нишу категорише као *стручна публикација – публикација која доприноси афирмацији факултета* и као таква штампа са убеђењем да ће наићи на шире интересовање стручне и научне јавности из области енергетике.

У Нишу,

08.05.2008.

Рецензент

Божидар Богдановић

др Божидар Богдановић, ред. проф.